

**แผนปฏิบัติการระดับชาติ
ว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน
ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562-2565)
ฉบับย่อ**

(National Action Plan on Business and Human Rights: NAP)

**แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วย
ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ 1
(พ.ศ. 2562-2565)
ฉบับย่อ**

(National Action Plan on Business
and Human Rights: NAP)

สารบัญ

ความเป็นมา	1
กระบวนการจัดทำ	3
ระยะที่ 1 (ปี 2559-2560)	4
ระยะที่ 2 (ปี 2560-2561)	5
ระยะที่ 3 (ปี 2561-2562)	5
สาระสำคัญ	6
แผนปฏิบัติการด้านแรงงาน	7
แผนปฏิบัติการด้านชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	9
แผนปฏิบัติการด้านนักปกป้องสิทธิมนุษยชน	11
แผนปฏิบัติการด้านการลงทุนระหว่างประเทศ และบริษัทข้ามชาติ	12
การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ ไปสู่การปฏิบัติ	14
ประโยชน์ที่ภาครัฐจะได้รับ	15
ประโยชน์ที่ภาคธุรกิจจะได้รับ	16

ความเป็นมา

16 มิ.ย. 54

คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council : HRC) มีข้อมติที่ 17/4 รับรองหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights : UNGPs)

ร.ค. 57

คณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน มีข้อเสนอให้ประเทศต่าง ๆ จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights : NAP) โดยนำหลักการ UNGPs มาเป็นพื้นฐานในการยกร่าง

11 พ.ค. 59

รัฐบาลได้ให้คำมั่นโดยสมัครใจ และตอบรับข้อเสนอแนะของประเทศสวีเดน ในการจัดทำแผน NAP และขับเคลื่อนหลักการ UNGPs ในเวทีการประชุมเพื่อทบทวนสถานการณ์ของประเทศไทยตามกระบวนการ UPR รอบที่ 2 สมัยที่ 25 ณ นครเจนีวา

31 ม.ค. 60

กรม มีมติมอบหมายกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการจัดทำแผน NAP และขับเคลื่อนหลักการ UNGPs

หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs) ได้รับการรับรองโดยข้อมติ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council: HRC) ที่ 17/4 เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2554 เพื่อเป็นแนวทางให้ทุกภาคส่วนร่วมกันเฝ้าระวัง และป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจ โดยหลักการ UNGPs ได้กำหนดหน้าที่ให้กับภาครัฐในการคุ้มครองประชาชนไม่ให้ถูกละเมิด (Protect) กำหนดหน้าที่ภาคธุรกิจให้ประกอบธุรกิจด้วยความเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect) และกำหนดหน้าที่ของภาครัฐและภาคธุรกิจในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบหรือถูกละเมิด อันเป็นผลมาจากการประกอบธุรกิจ (Remedy)

ทั้งนี้ ในการนำหลักการ UNGPs มาขับเคลื่อนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมนั้น คณะทำงานสหประชาชาติด้านสิทธิมนุษยชนกับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่น ๆ (UN Working Group on the issues of human rights and transnational corporations and other business enterprises) หรือคณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UN Working Group on Business and Human Rights) ได้มีข้อเสนอแนะให้ประเทศต่าง ๆ จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights: NAP) โดยนำหลักการ UNGPs มาเป็นพื้นฐานในการยกย่อง และสามารถปรับสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการฯ ได้ตามความเหมาะสมและบริบทสถานการณ์ของแต่ละประเทศ เพื่อให้แผนปฏิบัติการฯ สามารถบังคับใช้และแก้ปัญหาได้อย่างแท้จริง

ในการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยตามกระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ 2 สมัยที่ 25 เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม 2559 รัฐบาลไทยได้ให้คำมั่นโดยสมัครใจ (Voluntary Pledge) โดยยืนยันว่าจะส่งเสริมหลักการสิทธิมนุษยชนในภาคธุรกิจ รวมทั้งได้ตอบรับข้อเสนอแนะของประเทศสวีเดน ซึ่งเสนอให้ประเทศไทยพัฒนารับรอง และบังคับใช้แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนเพื่อปฏิบัติตามหลักการ UNGPs ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติมอบหมายให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนพร้อมทั้งกำชับให้เร่งปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

กระบวนการจัดทำ

1

รวบรวม

สถานการณ์ธุรกิจ
กับสิทธิมนุษยชนในพื้นที่

2

ยกร่างและวิพากษ์

ร่างแผนปฏิบัติการระดับชาติ
ว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน
รอบที่ 1

3

วิพากษ์ร่างแผนปฏิบัติการฯ

รอบที่ 2 จัดประชุมกลุ่มย่อย
กับองค์กรระหว่างประเทศ
ภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคธุรกิจ
และภาคประชาสังคม
และปรับปรุงแก้ไขร่างแผนปฏิบัติการฯ
ในขั้นสุดท้าย จากนั้นได้เสนอ
คณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา
ให้ความเห็นชอบและประกาศใช้
แผนปฏิบัติการฯ อย่างเป็นทางการ

2559 – 2560

2560 – 2561

2561 – 2562

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้จัดทำร่างแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนตามแนวทางที่กำหนดไว้ใน Guidance on National Action Plans on Business and Human Rights ซึ่งจัดทำขึ้นโดยคณะทำงานสหประชาชาติด้านสิทธิมนุษยชนกับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่น ๆ ของสหประชาชาติ (UN Working Group on the issues of human rights and transnational corporations and other business enterprises) หรือคณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UN Working Group on Business and Human Rights) เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการฯ ให้กับประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้ การจัดทำร่างแผนปฏิบัติการฯ ของประเทศไทย อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการกำหนดแนวทางจัดทำติดตามและประเมินผลตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นประธาน และมีผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม และนักวิชาการร่วมเป็นคณะกรรมการฯ สำหรับกระบวนการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการฯ แบ่งออกเป็น 3 ระยะ สรุปได้ดังนี้

ระยะที่ 1 (ปี 2559-2560)

การรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในระดับพื้นที่ :

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ผู้แทนไทยในคณะกรรมการการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สมาคมเครือข่าย Global Compact ประเทศไทย และภาคประชาสังคม ลงพื้นที่ระดับภูมิภาค ณ ภาคกลาง (กรุงเทพฯ) ภาคเหนือ (เชียงใหม่) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ขอนแก่น) ภาคใต้ (สงขลา) และภาคตะวันออก (ระยอง) เพื่อรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในแต่ละภูมิภาคของประเทศ ทั้งในเชิงพัฒนาการ ปัญหา อุปสรรค ข้อท้าทาย เพื่อจะได้ทราบถึงสถานการณ์ภาพรวมของประเทศ และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการยกร่างแผนปฏิบัติการฯ ในระยะต่อไป

ระยะที่ 2 (ปี 2560-2561)

การยกร่างและวิพากษ์ร่างแผนปฏิบัติการฯ (รอบที่ 1) :

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกับคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ยกร่างแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (Zero Draft) ขึ้นและได้นำร่างแผนปฏิบัติการฯ (Zero Draft) ดังกล่าว ไปหารือร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ใน 5 ภูมิภาคทั่วประเทศ คือ ภาคกลาง (กรุงเทพฯ) ภาคเหนือ (เชียงใหม่) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ขอนแก่น) ภาคใต้ (สงขลา) และภาคตะวันออก (ระยอง) พร้อมทั้งได้นำร่างแผนปฏิบัติการฯ (Zero Draft) ขึ้นสู่เว็บไซต์ ครั้งที่ 1 ระหว่างวันที่ 27 มิถุนายน - 31 กรกฎาคม 2561 รวมทั้งได้เปิดโอกาสให้ผู้ประสงค์แสดงความคิดเห็นสามารถจัดส่งข้อเสนอแนะทางไปรษณีย์ได้เพื่อรับฟังความเห็นจากทุกภาคส่วนต่อร่างแผนปฏิบัติการฯ (Zero Draft) นอกจากนี้ รัฐบาลได้เชิญคณะทำงานสหประชาชาติด้านสิทธิมนุษยชนกับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่น ๆ (UN Working Group on the issues of human rights and transnational corporations and other business enterprises) หรือคณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UN Working Group on Business and Human Rights) มาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ซึ่งคณะทำงานสหประชาชาติฯ ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานการณ์ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนภายในประเทศ และการจัดทำร่างแผนปฏิบัติการฯ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการ UNGPs และบริบทของประเทศไทย ซึ่งข้อมูลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากทุกภาคส่วนได้ถูกนำมาประมวลเพื่อปรับปรุงร่างแผนปฏิบัติการฯ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ระยะที่ 3 (ปี 2561-2562)

การวิพากษ์ร่างแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (รอบที่ 2) และการปรับปรุงแก้ไขร่างแผนปฏิบัติการฯ ในขั้นสุดท้าย :

กระทรวงยุติธรรม โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ร่วมกับโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) จัดประชุมกลุ่มย่อย (Cluster) กับองค์กรระหว่างประเทศ หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม รัฐวิสาหกิจ และภาคธุรกิจ เพื่อขอรับฟังความเห็นต่อร่างแผนปฏิบัติการฯ จากกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ รวมทั้งได้มีการปรับปรุงร่างแผนปฏิบัติการฯ เป็นระยะ ๆ เพื่อให้มีความสมบูรณ์ และสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงมากยิ่งขึ้น หลังจากนั้น ได้มีการแจ้งเวียนหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และนำร่างแผนปฏิบัติการฯ (ฉบับปรับปรุงหลังการประชุมกลุ่มย่อย) ขึ้นสู่เว็บไซต์ ครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 15 กุมภาพันธ์ - 15 มีนาคม 2562 เพื่อขอรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างแผนปฏิบัติการฯ ในขั้นสุดท้าย จากนั้น จึงได้นำข้อมูลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั้งหมดไปประมวลเพื่อปรับปรุงเป็นร่างแผนปฏิบัติการฯ ฉบับสมบูรณ์

สาระสำคัญ

แรงงาน
(Labour)

ชุมชน ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

(Community, Land,
Natural Resource and
Environment)

นักปกป้อง
สิทธิมนุษยชน
(Human Rights Defender)

การลงทุน
ระหว่างประเทศ
และบริษัทข้ามชาติ

(Cross Border Investment and
Multinational Enterprise)

สาระสำคัญของแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562-2565) ได้เน้นการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากการดำเนินการทางธุรกิจต่าง ๆ ที่มีความสำคัญเร่งด่วน สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ๆ ดังนี้

1. แรงงาน (Labour)
2. ชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (Community, Land, Natural Resource and Environment)
3. นักปกป้องสิทธิมนุษยชน (Human Rights Defender)
4. การลงทุนระหว่างประเทศ และบริษัทข้ามชาติ (Cross Border Investment and Multinational Enterprise)

สำหรับเนื้อหาในแต่ละประเด็นประกอบด้วย

- (1) การวิเคราะห์สถานการณ์ภาพรวม
- (2) ข้อท้าทายที่ได้รับการสะท้อนจากภาคส่วนต่าง ๆ
- (3) แผนปฏิบัติการเฉพาะด้าน และความคาดหวังต่อรัฐวิสาหกิจและภาคธุรกิจ

โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 เสา เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการ UNGPs ทั้งนี้ ในส่วนของภาครัฐหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันพิจารณาข้อเสนอแนะที่ได้รับจากภาคส่วนต่าง ๆ และนำมากำหนดแผนกิจกรรม โดยระบุหน่วยงานรับผิดชอบ กรอบระยะเวลา ตัวชี้วัด ตลอดจนความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และหลักการ UNGPs เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ และสามารถติดตามการดำเนินงานได้โดยง่าย สำหรับในส่วนของภาคธุรกิจและรัฐวิสาหกิจนั้น ด้วยความที่ภาคธุรกิจและรัฐวิสาหกิจมีความแตกต่างกันทั้งด้านขนาด ประเภทกิจการ ทรัพยากร และความพร้อมของแต่ละองค์กร ในส่วนกิจกรรมที่กำหนดไว้ จึงเป็นการสะท้อนความคาดหวังจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีต่อรัฐวิสาหกิจและภาคธุรกิจ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการนำไปปฏิบัติอย่างทั่วถึงต่อไป

แผนปฏิบัติการด้านแรงงาน

เสาที่ 1 หน้าที่ของรัฐในการคุ้มครอง (Protect)

- ศึกษาเพื่อเข้าเป็นภาคีสถิติสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิแรงงาน
- ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย และมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิแรงงาน สวัสดิการสังคม การจ้างงาน การจ่ายค่าจ้าง การบริการจัดการแรงงานต่างด้าว และการประกันสังคม
- พัฒนาระบบบริหารจัดการแรงงานทั้งแรงงานไทยและแรงงานข้ามชาติ
- ควบคุมและตรวจตราการจัดหางานที่เป็นธรรม

- พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ให้กับแรงงาน
- ขจัดการเลือกปฏิบัติในการจ้างงาน/ทำงาน ซึ่งครอบคลุมการส่งเสริมอาชีพและการจ้างงานผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้หญิง และผู้พันโทฯ การขจัดการเลือกปฏิบัติทางเพศในสถานที่ทำงาน การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในประเด็นความหลากหลายทางเพศให้กับภาคธุรกิจ การป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงาน การจัดการปัญหา HIV/AIDS ในที่ทำงาน การให้ความคุ้มครองแรงงานข้ามชาติ
- ศึกษาและพัฒนานโยบายเพื่อปรับค่าแรงให้เป็นธรรมและเหมาะสมกับค่าครองชีพ
- ศึกษาและพัฒนาสภาพการทำงานที่เหมาะสม (Decent Work)
- ส่งเสริมให้แรงงานสามารถเข้าถึงบริการทางสุขภาพ
- ดูแลบุตรของแรงงาน และรับรองสิทธิบุตรของแรงงานข้ามชาติในการเข้าถึงการศึกษา
- จัดการปัญหาค้ามนุษย์และแรงงานบังคับ โดยนำมาตราการใช้กับภาคประมงมาประยุกต์ใช้กับอุตสาหกรรมอื่น
- จัดทำมาตรการรองรับ และให้ความช่วยเหลือแรงงานที่ถูกเลิกจ้างจากการใช้เทคโนโลยีวิทยาการเข้ามาแทนที่
- พัฒนามาตรการบริหารจัดการแรงงานในระบบห่วงโซ่อุปทานให้ได้มาตรฐาน
- อบรมให้ความรู้แรงงานไทยก่อนเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และกลไกคุ้มครองแรงงานของประเทศปลายทาง
- ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชน เช่น ส่งเสริมให้สถานประกอบการนำแนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดี (Good Labour Practice: GLP) ไปใช้ และกำกับดูแลให้ภาคธุรกิจขนาดใหญ่ และธุรกิจที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบต่อด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD)

เสาที่ 2 หน้าที่ของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect)

- ปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรฐาน และหลักการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับแรงงาน รวมทั้งส่งเสริมความรู้แก่พนักงานในประเด็นดังกล่าว
- กำหนดมาตรการรับรองสิทธิและสวัสดิการของพนักงาน
- กำหนดนโยบาย/มาตรการขจัดการเลือกปฏิบัติและการล่วงละเมิดทางเพศในสถานที่ทำงาน
- จัดให้มีช่องทางการร้องเรียน/กลไกการร้องทุกข์ภายในหน่วยงานซึ่งเข้าถึงได้สะดวกและสามารถติดตามผลได้ สำหรับกรณีที่มีข้อพิพาทกับแรงงาน ควรส่งเสริมให้มีการเจรจาหรือไกล่เกลี่ย โดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมก่อนจะนำคดีขึ้นสู่ศาล และหากพบว่ามี ความเสียหายเกิดขึ้น จะต้องมีการชดเชยเยียวยาให้กับแรงงาน

เสาที่ 3 หน้าที่ของรัฐ และภาคธุรกิจในการเยียวยา (Remedy)

- จัดทำ/ปรับปรุงระบบร้องเรียน/ร้องทุกข์ให้มีหลายช่องทางซึ่งมีความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และติดตามผลได้ รวมถึงพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ที่ดูแลระบบ
- ส่งเสริมการเข้าถึงกองทุนสงเคราะห์ลูกจ้าง
- อำนวยความยุติธรรม โดยการคัดเลือกและพัฒนาศักยภาพแรงงานข้ามชาติให้เป็นผู้ประสานงาน ภาษา เพื่อให้ความช่วยเหลือเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
- พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่แก้ไขปัญหาข้อพิพาทแรงงาน
- กำหนด/ทบทวน/ปรับปรุงหลักเกณฑ์/กลไกการเยียวยาเพื่อช่วยเหลือแรงงานที่ได้รับผลกระทบหรือถูกละเมิด
- ให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองสิทธิของแรงงานไทยที่ทำงานในต่างประเทศ

แผนปฏิบัติการด้านชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

เสาที่ 1 หน้าที่ของรัฐในการคุ้มครอง (Protect)

- พัฒนาปรับปรุง และแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่ดิน แหล่งน้ำ สภาพภูมิอากาศ ชุมชน โรงงาน การเกษตร และเหมืองแร่
- ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชน เช่น การบริหารจัดการป่าชุมชน การเวนคืนที่ดิน การจัดการที่ดิน และการดำเนินโครงการขนาดใหญ่และเขตเศรษฐกิจพิเศษ
- กำหนดให้โครงการต่าง ๆ มีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) และการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental Health Impact Assessment: EHIA) ตามแนวทางที่กฎหมายกำหนด โดยให้ประชาชนหรือชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม โดยมีการติดตามตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ และมีการเปิดเผยผลการประเมินดังกล่าวต่อสาธารณชน รวมทั้งมีการพิจารณาจัดทำประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) เพื่อประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดจากการดำเนินการระดับนโยบาย แผนงาน และโครงการ (Policy, Plan and Program: PPP)

- พิจารณามาตรการที่เหมาะสมในการเวนคืนที่ดิน กำหนดค่าชดเชยที่เป็นธรรม และจัดทำแนวทาง/ มาตรการกำกับให้เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone: SEZ) และระเบียงเศรษฐกิจ พิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ปฏิบัติตามธรรมาภิบาล และหลักการ UNGPs
- ส่งเสริมการบริหารจัดการ อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้น การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และคำนึงถึงผู้ได้รับผลกระทบ
- พัฒนาศักยภาพชุมชน เช่น สร้างความรู้และทักษะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สนับสนุน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่งเสริมอาชีพ พัฒนาวิถีชุมชน และให้ความรู้ ด้านสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน
- ดูแลการพัฒนาสวัสดิการสังคมและคุณภาพชีวิตให้กับชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ รวมทั้งมีกลไกหารือกับชนกลุ่มน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกรณี ที่ได้รับผลกระทบ
- พัฒนาการดำเนินงานของภาครัฐ เช่น การพิสูจน์สิทธิในการครอบครองและใช้ประโยชน์ จากที่ดิน และออกเอกสารรับรองสิทธิตามกฎหมาย การกำหนดมาตรการเพื่อรองรับการพัฒนา ชนบทและนโยบายที่ดิน การกำหนดมาตรการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในพื้นที่ที่มีการละเมิด และการจัดตั้งกลไกตรวจตราและประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชน ซึ่งทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม
- จัดตั้งกลไกติดตามและตรวจสอบการกระทำของภาคธุรกิจที่ละเมิดสิทธิที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนศึกษาแนวทางส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชน

เสาที่ 2 หน้าที่ของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect)

- ปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรฐาน และหลักการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งตรวจตราบริษัทลูกและห่วงโซ่อุปทาน
- แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ และเปิดโอกาสให้ประชาชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบเข้ามามี ส่วนร่วมให้ข้อมูลและข้อคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการ รวมทั้งซักซ้อมการรับมือผลกระทบ
- ประเมิน EIA/EHIA ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และเปิดโอกาสให้ประชาชน และชุมชนที่ได้รับผลกระทบเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประเมิน
- จัดให้มีช่องทางร้องเรียน เจริญ และมาตราเยี่ยวยาบุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ รวมถึง จัดทำการประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD) เผยแพร่ผลการประเมินแก่สาธารณชน

เสาที่ 3 หน้าที่ของรัฐ และภาคธุรกิจในการเยียวยา (Remedy)

- กำหนดให้มีช่องทางการร้องเรียนและร้องทุกข์ รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้สาธารณชนทราบ
- ส่งเสริมให้มีกฎหมาย นโยบาย มาตรการ และกลไกไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ดำเนินการโดยหน่วยงานระดับท้องถิ่น
- กำหนดมาตรการเชิงลงโทษต่อองค์กรธุรกิจที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน และพัฒนามาตรการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนและชุมชน รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินคดีแพ่งและอาญาในคดีที่เกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- ศึกษาแนวทางการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบ เช่น การจัดตั้งธนาคารที่ดินหรือกองทุนประกันความเสี่ยง
- พัฒนามาตรการการเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบจากการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หรือละเมิดต่อสิทธิในที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

แผนปฏิบัติการด้านนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

เสาที่ 1 หน้าที่ของรัฐในการคุ้มครอง (Protect)

- ศึกษาการเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และความร่วมมือกับกลไกสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย และมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- กำหนด ทบทวน หรือปรับปรุงนโยบาย/กลไก/มาตรการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน และบรรจุประเด็นนักปกป้องสิทธิมนุษยชนไว้ในแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4
- สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชนให้กับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชน และนักปกป้องสิทธิมนุษยชน

เสาที่ 2 หน้าที่ของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect)

- ปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรการ และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของนักปกป้องสิทธิมนุษยชน
- ร่วมมือกับภาคประชาสังคมในการป้องกัน บรรเทา และเยียวยาผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน
- จัดให้มีกลไกการหารือร่วมกับนักปกป้องสิทธิมนุษยชนเพื่อลดความขัดแย้งและแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน

เสาที่ 3 หน้าที่ของรัฐ และภาคธุรกิจในการเยียวยา (Remedy)

- กำหนดให้มีกลไกร้องทุกข์และช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ
- ส่งเสริมระบบไกล่เกลี่ยในทุกระดับชั้นของกระบวนการยุติธรรม และพัฒนากลไกรงับข้อพิพาททางเลือก
- ให้ความช่วยเหลือในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมแก่นักปกป้องสิทธิมนุษยชน และพัฒนาความรู้ ทักษะ และศักยภาพเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย และเจ้าหน้าที่คุ้มครองพยาน
- ปรับปรุงระบบและมาตรการเยียวยาเหยื่อและผู้เสียหายตามมาตราฐานสากล

แผนปฏิบัติการด้านการลงทุน ระหว่างประเทศ และบรรษัทข้ามชาติ

เสาที่ 1 หน้าที่ของรัฐในการคุ้มครอง (Protect)

- ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ นโยบาย มาตรการ และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนระหว่างประเทศ โครงการระเบียงเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก และเขตเศรษฐกิจพรมแดนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

- สร้างความตระหนักรู้แก่นักลงทุน เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบและเคารพสิทธิมนุษยชนตลอดห่วงโซ่อุปทาน
- ส่งเสริมนักลงทุนทั้งที่มาจากลงทุนในประเทศไทย และนักลงทุนไทยที่จะไปลงทุนในต่างประเทศ ตลอดจนองค์กรธุรกิจที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย ให้เคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย และหลักการ UNGPs รวมทั้งกำหนดให้มีการประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD) ก่อนดำเนินโครงการขนาดใหญ่
- ส่งเสริมและกำหนดแนวทางการป้องกันการละเมิดให้ผู้ประกอบธุรกิจสัญชาติไทยที่ไปลงทุนในต่างประเทศเคารพสิทธิมนุษยชน
- กำหนดหน่วยงานกลางในการดูแลและตรวจสอบกรณีเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ
- ส่งเสริมให้รัฐวิสาหกิจปฏิบัติตามหลักการ UNGPs และกำหนดแนวทางในการป้องกันและบรรเทาความเสี่ยงและผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นต้นแบบที่ดีให้กับภาคธุรกิจ
- ศึกษามาตรการจูงใจให้กับภาคธุรกิจเพื่อให้ดำเนินธุรกิจด้วยความเคารพสิทธิมนุษยชน
- ส่งเสริมความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการขับเคลื่อนหลักการ UNGPs ในระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศ

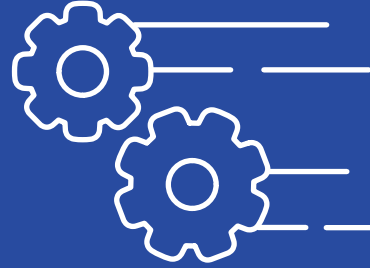
เสาที่ 2 หน้าที่ของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน (Respect)

- ปฏิบัติตามกฎหมาย มาตรฐาน และหลักการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศและบรรษัทข้ามชาติ รวมทั้งตรวจตราบริษัทลูกและห่วงโซ่อุปทานให้ดำเนินการเช่นกัน
- ส่งเสริมความตระหนักรู้ถึงหลักการ/มาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และการดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อให้แก่หน่วยงานในสังกัดและเจ้าหน้าที่
- ตรวจตราให้บริษัทลูกและห่วงโซ่อุปทานให้เคารพกฎหมาย และหลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิมนุษยชน
- ประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD) รวมทั้งมีช่องทางการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับโครงการแก่สาธารณชน เพื่อให้เกิดความโปร่งใส
- จัดให้มีช่องทาง/กลไกรับเรื่องร้องเรียน และให้ความสำคัญกับการระงับเหตุข้อพิพาทกับชุมชนที่ได้รับผลกระทบด้วยการเจรจาหารือร่วมกัน ชดเชย และเยียวยาอย่างเต็มที่ ก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล

เสาที่ 3 หน้าที่ของรัฐ และภาคธุรกิจในการเยียวยา (Remedy)

- ประสานความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อจัดตั้งกลไกจัดการข้อร้องเรียน
- กำหนดให้มีกระบวนการเจรจา/ไกล่เกลี่ยเพื่อแก้ปัญหาข้อพิพาทเกี่ยวกับการลงทุนระหว่างประเทศ
- จัดตั้งกองทุนเพื่อเยียวยาและฟื้นฟูผู้ได้รับผลกระทบ
- จัดทำมาตรการเพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

การขับเคลื่อน แผนปฏิบัติการฯ ไปสู่การปฏิบัติ

การดำเนินงาน
ระยะสั้น

กำหนดภายใน 2 ปี

การดำเนินงาน
ระยะยาว

กำหนดภายใน 4 ปี

การขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562-2565) เป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการฯ ซึ่งเป็นแนวทางที่จัดทำขึ้นจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และผ่านการพิจารณาและความเห็นชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว โดยในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการฯ สามารถกำหนดได้เป็น 2 แนวทาง คือ แผนการดำเนินงานระยะสั้น ซึ่งมีกรอบระยะเวลาดำเนินงานภายใน 2 ปี สำหรับโครงการ/กิจกรรมเร่งด่วน ซึ่งสามารถดำเนินการให้บรรลุผลได้โดยเร็ว และแผนการดำเนินงานระยะยาว ซึ่งมีกรอบระยะเวลา 4 ปี สำหรับโครงการ/กิจกรรม ที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินงานหรือเป็นโครงการที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ รูปแบบโครงการ/กิจกรรมของแต่ละหน่วยงานสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามกรอบภารกิจของแต่ละหน่วยงาน แต่ต้องสอดคล้องกับการดำเนินงานที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการฯ

ประโยชน์ ที่ภาครัฐจะได้รับ

สถานการณ์ภายในประเทศ

- ยืนยันนโยบายของรัฐบาลในการเคารพและส่งเสริมหลักสิทธิมนุษยชน
- หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และธุรกิจมีกรอบแนวทางในการส่งเสริม ค้ำครอง และปกป้องสิทธิมนุษยชน เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- ส่งเสริมการประสานความสัมพันธ์ และสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เนื่องจากแผนปฏิบัติการฯ ให้ความสำคัญกับกระบวนการเจรจา และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบ

สังคม

- ส่งเสริมให้สังคมไทยมีความปลอดภัยมากขึ้น และสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่าการลิดรอนเสรีภาพ ทั้งปวงจากรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน จะกระทำมิได้
- ประชาชนมีความมั่งคั่ง ปลอดภัย และมีความสุขในชีวิต จากการที่ประเทศไทยมีหลักประกันด้านสิทธิและเสรีภาพที่ทัดเทียมกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล
- ยืนยันว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่เคารพ ส่งเสริม และค้ำครองสิทธิมนุษยชน ขับเคลื่อนสิทธิมนุษยชนอย่างบูรณาการ ทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม อันจะนำไปสู่สังคมที่พัฒนาอย่างยั่งยืน

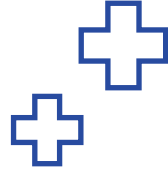
เศรษฐกิจและการลงทุน

- เพิ่มแรงจูงใจให้นักธุรกิจเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มขึ้น เพราะมีความเชื่อมั่นและมั่นใจในเรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของไทยมากขึ้น
- ดึงดูดและขยายฐานลูกค้าให้กับนักธุรกิจไทยที่ประกอบธุรกิจด้วยความเคารพสิทธิมนุษยชน
- ส่งเสริมบรรยากาศทางการลงทุน และกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ

การเมืองระหว่างประเทศ

- ส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้กับประเทศไทยในสังคมโลก โดยแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีเจตนารมณ์ในการนำหลักการ UNGPs ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลมาปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม
- เน้นย้ำบทบาทความเป็นผู้นำของไทยในอาเซียนและเอเชีย เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศแรกในเอเชียที่ประกาศใช้แผนปฏิบัติการฯ ดังกล่าว

ประโยชน์ ที่ภาคธุรกิจจะได้รับ

การบริหารองค์กร

- สร้างคุณค่าและจริยธรรมให้กับองค์กร โดยการเคารพหลักการสิทธิมนุษยชน
- ปรับภาพลักษณ์องค์กรที่เป็นมิตร ทั้งในส่วนของแรงงาน ลูกค้า คู่สัญญา ชุมชน นักลงทุน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ
- สร้างชื่อเสียงที่ดี ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสต่อยอดในการดำเนินธุรกิจ และความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ
- สร้างความเชื่อมั่นในองค์กร ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการสรรหา และรักษาพนักงานที่มีคุณภาพ
- มีระบบการคุ้มครองพนักงาน แรงงาน และลูกจ้างที่ดี ซึ่งจะส่งผลดีต่อการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล
- ได้รับความเชื่อมั่นและความไว้วางใจทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การจัดการความเสี่ยง

- ลดความเสี่ยงที่จะเกิดความขัดแย้งภายในองค์กร
- ลดความเสี่ยงที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างองค์กรกับชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ
- ลดความเสี่ยงที่จะเกิดความขัดแย้งระหว่างคู่ค้าทางธุรกิจ
- ลดความเสี่ยงที่จะเกิดการฟ้องร้องดำเนินคดี

การขยายตลาด

- ดึงดูดกลุ่มลูกค้าที่ให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิมนุษยชน
- ดึงดูดการลงทุนจากนักลงทุนที่ให้ความสำคัญกับการเคารพสิทธิมนุษยชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- เพิ่มโอกาสในการส่งเสริมการส่งออก เนื่องจากกาได้รับ ความไว้วางใจจากต่างประเทศ

ชื่อเอกสาร แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ 1
(พ.ศ. 2562-2565) (ฉบับย่อ)

ที่ปรึกษา นายเรืองศักดิ์ สุวารี อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
นางทัศนีย์ เปาอินทร์ รองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

คณะผู้จัดทำ นางสาวนรีลักษณ์ ไชยภูมิ ผู้อำนวยการกองสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ
นายอานนท์ ยิ่งคุณ นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
นางจิรภรณ์ ศิริพลัง ทูมมาศ นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ
นายภูมิใจ แม้นมินทร์ นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
นายเจิมบุญญ์ จิปปิภพ นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
นายศุภณัฐ แก้วเล็ก นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ

ครั้งที่พิมพ์ 1

ปีที่พิมพ์ 2564

จำนวน 500 เล่ม

**โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ
ประจำประเทศไทย**

ที่อยู่: ชั้น 12 อาคารสหประชาชาติ
ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ 10200

โทร: 02 288 3350
แฟกซ์: 02 280 0556
อีเมล: registry.th@undp.org
เว็บไซต์: th.undp.org

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ที่อยู่: อาคารกระทรวงยุติธรรม ชั้น 5-6
เลขที่ 404 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทร: 02 141 2751-52
แฟกซ์: 02 143 9676
เว็บไซต์: rlpd.go.th